

Ker sem omenil, da sem bil na vsaki svatbi, naj omenim, da tudi župnik ni nobene zamudil. Tudi on je z vaščani pel, ker je bil dober tenorist, in z njimi krepko pil, ker je bil dober pivec, četudi ni nikdar udaril čez mero, in ob dobrem razpoloženju tudi plesa ni zametaval — pa se je ob svetih časih s svojim precejšnjim trebuškom zavrtel s kako starikavo ženo. V plesu je bil namreč meni enak.

Tako sva se razumela s prvim mojim župnikom, ker je bil mož poštenjak in precej svobodnih nazorov.

Naj se vrnem nazaj k svoji šoli! Ko sem videl, da se da v šoli doseči uspeh tudi po krajši poti, kakor so mi jo bili pokazali na vladnici, nisem se več oziral po dolgih vijugastih potih, da pridem do smotra, ampak krenil sem jo po najkrajši poti, ki se mi je zdela primerna. Na formalne stopnje se nisem prav nič oziral, in hospitacijske zvezke sem vrgel v kot in niti dnevnika nisem pisal. Takrat tudi še ni bil uveden.

Dnevnik smatram jaz za potreben — vendar pa ne za tako potreben, da bi bil brez njega uspeh nemogoč. Ko je našel nek nadzornik učitelja brez dnevnika, je sklenil v svetem strahu roke, zavil oči proti nebu in vzdihnil: »Kaj, brez dnevnika poučujete? O, ljubi moj Bog!« — Vkljub temu pa je oni učitelj, četudi že v letih, eden najvzornjših učiteljev med nami!

Tudi jaz nisem pisal dnevnika celih 12 let, a rečem lahko, da sem imel v slabih razmerah prav dobre uspehe. In tako tudi pri Sv. Gregorju.

Namesto dnevnika pa sem vzel s seboj v šolo vselej razum in navdušenost. Tega, mladi prijatelji, vam ne sme manjkati. Razum mi je veleval, da tvarino, ki jo mislim poučevati, dobro premislim, navdušenost pa učitelja usposobi, da pridobi učence za pouk.

Smelo trdim, da je dolgočasnost največji greh učiteljev. Pri dolgočasnem človeku še odrasli zaspe, nikar otroci. Učitelj, ki stopa z ljubeznijo in živahnostjo pred učence, četudi brez dnevnika, doseže veliko več, kakor dolgočasnež z vsemi preparacijami in dnevniki. Res pa je tudi, da je sposoben za nadzornika le drugi in redkokdaj prvi.

Bog ne daj, da bi me pa v svet raztrobili napačno — kakor da smatram vse priprave odveč! Ne — ne! V letu 1897. sva menda že pričela s tovarišem Likarjem pisati dnevnik, tedaj takrat, ko še ni bil ukazano. To pa zato, ker sva spoznala, da je prav tako.

Na svoje prvo službovanje sem prišel jaz z grozno pisavo. Pisal menda nisem lepše, kakor piše kateri slabših mojih učencev. To je bila neenakomerna, zmencana pisava, da se čudim, kako sem mogel postati s tako pisavo učitelj! Pa še pazljiv nisem bil pri svojih spisih!

Pa pridem nekoč k staremu nadučitelju Arku v Sodražico in ga poprosim sveta glede matice. Prinese mi tisto, jo odpre in mi prične pojasnjevati njeno uredbo. Jaz pa sem malo poslušal, pač pa strmel v tisto skrbno, pravilno pisavo, četudi se je videlo, da jo je pisala ostarela roka. Enako skrbnost sem opazil pri Pavčiču v Velikih Laščah.

Pa me je postalo sram! »Kaj — tako stari ljudje so tako skrbni — ti pa si tak nemarnež?!« — Ne, ne — tako pa ne sme biti!« In od tistega dne sem izkušal, da sem bil pri uradni pisavi nad vse skrben — in četudi moja pisava še mnogo let ni bila pravilna, a skrbno izdelani so spisi vseh poznejših let, razen prvega.

Tako sem rad zahajal k svojim starejšim tovarišem in jih izpraševal za svet, vselej pa odprl oči in ušesa, da sem pobral in nesel domov vse, kar je bilo dobrega. Videli ali slišali sem pri njih časih tudi kaj takega, kar ni bilo dobro, vsaj po mojih mislih ne. Bil pa nisem predzren, mlečnozob kritik, ki se košati z napredkom moderne pedagogike. Ali pa sem bil — kaj vem?

Imel sem v poznejših letih večkrat priliko videti, kako je prišel mlad tovariš v našo družbo pa je na vsa usta kritikal svojega starega nadučitelja in deval vniči slednji njegov korak, svoje pedagoško vednost pa deval več kot na vrh mernika, tako da je bil skrajno neokusen.

Tovariši — svoje napake ima vsak izmed nas — eno pa imamo vsi skupno: star postane vsakdo, če le prej ne umre! Zato pa učitelju starini prizanašajmo, dokler vidimo, da se po svojih močeh trudi, da zadosti zahtevam stanu.

Kmalu boste vi na tem, mladi tovariši, da si boste izbirali službo. Kam pa si želite? V Ljubljano — ali v Kranj — ali v Rudolfovo? V Rakitno ali na Sv. Goro gotovo ne!

Veste, kam sem izbral jaz? Nikamor! Ko sem čital razpise, sem vložil dve prošnji za litjski okraj, eno za kočevski — ali me že dajo na Sv. Goro ali v Banjalo — kaj to meni mar! Kamor me denejo, tam je gotovo šola in kjer je

šola, so gotovo tudi ljudje in travniki in polje in gozdi — in tam bom jaz sam svoj gospodar!

Pa so me djali k Sv. Gregorju — in nikdar se nisem pritožil! Z zadovoljstvom sem jo ubral na Slemen, z zadovoljstvom prebil gori dve leti — res da tudi z zadovoljstvom jo mahnil v Šmartno pod Šmarno Goro, ker je bilo tu lepše. Tam sem bil na vrhu 763 m visoke gore, tu pa sem bil v znožju celo nekaj nižje gore. Pregovor pa pravi: Hribe hvali — pa v dolino se vali!

Tako storite tudi vi! Čim manj si izbirate, temprej pridete do kruha, in vsak kotiček naše Kranjske je, če ne že krasen, vsaj mičen — in najbolj zapuščen gorski je kot najbolj potreben omike!

Kamor pa vas zanese usoda, se oklenite kraja z vso ljubeznijo. Zanima vas naj vsak siromak, vsaka koliba, vsak grm! In z radostjo boste opazili, da je v vsakem okraju toliko in toliko mičnega, lepega in krasnega!

In kamor pridete, se oklenite najprvo in z vso vnemo otrok! Otroci so ključ do src odraslih, zato si pridobite najprvo njihova srca! To pa se zgodi, ako ste vsem učencem enako pravični, ako se zanimате za vse enako! Zato pa se mi zdi opravičena zahteva, da je učitelj vsaj četrte ure pred poukom že v šoli, ker takrat se z učenci lahko pomeni tudi o izvenšolskih stvareh in si pridobi igraje otroško ljubezen.

Po tem principu sem se ravnal že takoj v prvem letu svojega službovanja in reči moram, da so mi bili otroci jako vdani, in ker so mi bili vdani ti, so mi bili vdani tudi starši.

Starše sem si pa pridobival še s posebnim politiko. Je prišla mati in rekla: »Našega Mihe pa le fejš nabite, ker je tako poreden!« — »E, kaj bi ga nabijal, Miha je že fejš fant — majhno močan je sicer in živ, pa se bo že unesel!« — Pa je prišel oče: »Slišite, naš Jaka, ta je guncvet — ta jim dela skrb, kaj ne!« — »I kaj — res je nekoliko živ in nagel, pa bo že bolje!«

Pa je bilo že res — prvi bi bil zaslužil, da bi ga bil res nabil, in drugi je bil res guncvet! Pa kaj bi bil dosegel, če bi jih na one grajalne besede tožil še jaz? Nič! Dečka bi bila morda doma res tepena, a če me doslej nista ljubila, zanaprej bi me bila še sovražila. Tako pa je bilo obratno. Mati je Mihi doma povedala, da sem rekel, da je fejš fant — in oče je pravil Jaki, da ga imam rad, ker sem ga zagovarjal. Rekel mu je najbrže: »Le priden bodi Jaka, pa bo iz Tebe še kaj!« — In tako sta mi bila otroka vsaj zanaprej vdana, če mi nista bila že prej.

Previdno je postopati novincu tudi pri šolskih zadevah. Ako starejši učitelj naznani učenca, no — ta že ve, kaj dela in ne upa si že vsakdo, da ga takoj nahruli. Drugače je to pri novincu. Ta je nova metla, ki dela malo »okolstav«, pa hajd, naznani pol razreda za vsako neopravičeno zamudo. To pa ljudi razburi in nič redkega ni, če pitajo učitelja novince doma vpričo otrok s smrkovcem itd.

Saj je res treba vsako neopravičeno zamudo naznaniti, okrajni šolski svet, pa mora vsako zamudo v ponovnem slučaju kaznovati. Mi starejši pa vemo, da bo še mnogo Save steklo v Donavo, preden se vse to res tako zakonito izvrši.

Vrhutega je pa tudi res kruto, če je oče kaznovan že za vsako zamudo, osobito če otrok vkljub temu dobro napreduje. Zato je izkušati, da se otroci in starši pridobe na drug način za šolo.

Na svoji prvi službi sem imel prav dober obisk. Pa kako sem ga dosegel? Poklical sem mater zamujajočega otroka in ji rekel: »Poglejte, mati, zakaj ne pošiljate svoje Micke v šolo? Najboljša učenka bi bila lahko v razredu, ko bi hodila redno v šolo, tako je pa komaj zadostna! Jaz se jezim, otrok je žalosten, in vi se boste ob koncu leta kregali, da nič ne zna. Pa bi bili lahko vsi veseli — jaz, otrok in vi!« Od tistega dne je bilo boljše. Takih slučajev je bilo že v prvem letu mnogo.

In tako je bilo, da sem imel v prvem šolskem letu 6 tednov popolnoma prazno šolo, ker so bila vsa pota zasnežena. Ko pa je zapihal mogočni pomladni jug, so prišli prvi dan, ko so bila zopet prosta pota, takoj zopet vsi učenci v šolo.

In le tako je bilo mogoče, da sem imel ob koncu leta ugodne uspehe — in se nisem bal nadzornika. Kdaj pride in kdo pride — kaj je bilo to meni mar!

In res je stopil nekega dne med poukom krog 10. ure nekdo tak kot nadzornik v šolo. Priklonil se mi je molče in stopil molče k peči. Nisem ga še nikdar videl in ne vedel njegovega imena. Pa ga tudi vprašal nisem. Kakor on molče, tako molče sem se priklonil jaz njemu.

Videl sem le, da je duhovnik in kot tak je gotovo nadzornik, ker drugače bi si ne upal kar tako v mojo šolo. In po tem sem uravnal svoje ravnanje. Odprl sem

zatvornice svoje, takrat precej živi fantaziji in svojemu gibljivemu jeziku in — na nadzornika niti mislil nisem. Kakor da ga v šoli ni! Šele, ko je sam izrekel željo, da naj pokažem, kaj učenci znajo, takrat sem pustil otroke govoriti.

To je bil nadzornik Komljanec — in reči moram, da je bil zadovoljen on z menoj in jaz z njim.

Tako, glejte, mladi tovariši, se mi je izpolnilo mnogo mojih nad! Službo sem imel, uspehe sem imel in nadzornika sem imel, ki se ga mi ni bilo treba nič bati. Le § 55. — ta me je zapustil — kakor vse moje tovariše! Zanj se prekljamo že celo vrsto let, a preslaba je bila naša moč! Dajte — stopite še vi v našo sredo, vi mladi in čili fantje — z mladimi in svežimi močmi ter pomagajte, da pomoremo temu paragrafu do veljave, kakršno bi moral že zdavnaj imeti! Daj Bog, da doživim to z vami in se veselim tega v vaši družbi v bližnji prihodnosti tudi jaz!

Vprašanje brez odgovora.

Tovariš urednik! Ko bi ti vedel, da so mi kakor bob debele solze orosile oči, ko sem čital, da je zopet velikantsko krdelo značajev zapustilo — svoje boljše prepričanje ter se vrglo v rodovito naročje sv. Slomškarije, bi se tudi ti smejal do solz. Kot razsoden človek sem namreč pomislil še za ped pred nosom ter videl prihodnje čase, ko naju zapusti še poslednja jata biser- in kremen-značajev ter ostaneva, moj ljubi prijatelj, sama na klerikalnem slovenskem svetu! Reci torej, če ni že ta domislek vreden vsaj pest kakor bob debelih solz!

No, za danes je moj namen popolnoma drugačen. Kremen- in biserznačajev ne bom kadil, marveč posežem nekoliko globlje. Bilo je nekega vročega popoldne, ko smo izmučeni iskali ostankov kosila ob pol 4. popoldne »Pri zlati kapljici« v Ljubljani. Prej smo bili do grla siti Gabrškovi in še drugih puščob uradne učit. konference. Kar se oglasi naš dični Janko Žirovnik in pripoveduje, da on s šolsko mladino ne more škofa pozdraviti ob birmovanju, dokler ne dobi zato uradnega obvestila in obenem — seveda — tudi zato potrebnega oprostila za nekaj ur pouka. Čas je bil zato prekretek, ker dopisi iz Ljubljane v Borovnico romajo cele tedne, a škofov kočijaž je najbrž že tisto popoldne snažil slovečo Noetovo barko — škofovo kočijo — za prihodnjo soboto. Iz te zadrege ni mogel pomagati Žirovniku niti c. kr. okr. šol. svet niti sam nadzornik, ki je sicer precej radodaren s primiki a la »Sie — ein so simpler Oberlehrer!« Toda srce se je nam olajšalo, ko je odprl usta znani Ribničan Löwenstüch z Ljubljanskega polja in podal tole zlato resnico: »Škof je naš dušni pastir. Mi mu moramo biti poslušni. Zato je naša dolžnost, da ga pozdravimo. Za posledice se ne smemo bati.«

Kdo bi ne prisodil venca zmage taki modrosti!

No, mož, ki sicer ne zasluži teh vrstic, se je ta dan proslavil še drugače. Ker smo mu odgovarjali rezko in ostro zaradi njegove neznajčnosti, je vprašal slednjič junško, kakor da je vrgel na mizo poslednji trumf: I, kaj pa je značaj? — Seveda smo imeli vsi takoj na jeziku Niedergesässovo definicijo, Toda neki hudomušnej nas je prehitel: »Tone, značaj je nekaj takega, česar ti ne poznaš!« S tem je bila zadeva rešena — v splošno zadovoljnost in Tone-tovo grozno pohujšanje.

Odtod strah, dragi prijatelj, kaj bo, ako ostaneva sama na slovenski klerikalni zemlji med samimi neznačajji? Le pomisli, če pride k Tebi tovariš in Ti glasno toži, kako je nesrečen, ker se je pomajal že dvakrat in trikrat Slomškariji, pa ga niso sprejeli — ali ni zares vreden pomilovanja? Vsaj jaz bi mu dal groš, ko bi mi ostal ob mesecu od učiteljske plače. In naše dične in veledične tovarišice, ki so se do nedavna ponašale z naprednostjo svojih očetov, dedov in pradedov, ali niso vredne, da bi jim človek privoščil poleg Slomškove zveze še zakonsko zvezo najmanj z baroni von — von — von X?

V taki družbi je res mene strah in ne zaman, zakaj ob bodočem količjak neugodnem vetru se ti vzor-značajji lahko še pridružijo zopet v naše vrste. In potem, moj dragi prijatelj, potem nas bo preveč — zares preveč — po številu namreč — kakor jih je sedaj preveč pri koritu. Žalostna nam majka!

Za danes Ti samo še puščam vprašanje: Kaj je bolje, da ostaneva sama ali da nas bo preveč? Takih vzor-značajev čuvaj nas Bog!

Da si mi vrlo zdrav!

Tvoj

Radovednež.

Regulacija plač na Štajerskem.

Deželni poslanec dr. V. Kukovec je priredil shod v Podgredi, kjer je govoril tudi o regulaciji učiteljskih plač na Štajerskem.

Govornik je dokazal, da je večina slovenskih učiteljev in učiteljic mnogo slabše plačana ko njihovi nemški tovariši in tovarišice. Ako bi mogel deželni zbor sprejeti vsaj novo regulacijsko predlogo deželnega odbora, ki določa odpravo dosedanjega sistema plačilnih razredov in torej izenačenje učiteljskih plač po celih deželi, bi to ne pomenjalo samo odprave velike krivice za naše učiteljstvo, temveč za ves naš narod. Če se klerikalci pritožujejo, da se porabi pre malo deželnih izdatkov v slovenskem delu Štajerske, bi se morali s toliko večjim navdušenjem oprijeti ponudbe deželnega odbora, ki noče izboljšati službene prejemke našega učiteljstva in s tem tudi zaslužke trgovcev, obrtnikov in kmetov, pri katerih naše učiteljstvo kupuje svoje potrebščine. Celjski »Narodni List« je priobčil iz govora dr. Kukovca odlomek, ki dokazuje potrebo regulacije učiteljskih plač z našega narodnega stališča, in statistično predočuje krivico, ki se nam sedaj godi.

Dr. Kukovec je govoril med drugim: »Na 621 štajerskih nemških šolah je 2168 šolskih razredov in prilično toliko nemških ljudskih učiteljev. Izmed teh šolskih razredov jih je 1041 v prvem plačilnem razredu. Iz tega izhaja, da je 48% nemških šolskih razredov z najboljšo plačo, to je s plačo I. razreda. V drugem plačilnem razredu je 936 nemških šolskih razredov ali 56% vseh šol in 43% vseh nemških učiteljev. V tretjem plačilnem razredu, torej z najnižjimi plačami, je samo 191 nemških šolskih razredov, ali 9% vseh šol. Najslabšo plačo ima med nemškimi učitelji le devet učiteljev. Izmed sto nemških učiteljev ima torej 91 učiteljev razmeroma boljšo plačo prvega in drugega plačilnega razreda, slabšo plačo pa le 9 učiteljev, torej niti ne vsak deseti nemški učitelj. Razvideti je, da na nemških šolah dobi le majhno število učiteljev najnižjo plačo, namreč manj sposobne osebe ali oni, ki so se kaj pregrešili, nekako za kazen.

Zdaj si pa pogledajmo, kako je v kmetijskih šolskih občinah na Spodnjem Štajerskem! Slovenskih šol je v prvem plačilnem razredu samo 11 (nemških 217!), ali izmed šolskih razredov le 36 slovenskih v prvem najboljšem plačilnem razredu, torej samo 4%. S tem pa še ni rečeno, da je tudi 36 slovenskih učiteljev plačanih po najboljšem plačilnem razredu. Znano je, da so tudi na teh slovenskih ali — bolje rečeno — dvojezičnih šolah nastavljeni učitelji nemškega mišljenja, n. pr. Konjice, Vojnik, Vitanje, Slov. Bistrica, Leitersberg! V resnici imajo izmed 100 slovenskih učiteljev le 3 učitelji ugodnost najboljše plače (pri Nemcih je skoro vsak drugi učitelj plačan po prvem plačilnem razredu!) V drugem plačilnem razredu je pa 186 slovenskih šol ali 58% šolskih razredov in učiteljev ali 64%. V prvem in drugem plačilnem razredu je okoli 2000 nemških in le okoli 600 slovenskih učiteljev. Izmed sto nemških učiteljev jih je 91 v prvem in drugem plačilnem razredu in le 9 v tretjem naslabšem plačilnem razredu. Tretji plačilni razred je namenjen torej pri nemških učiteljih skoro le kaznovanim in manj sposobnim in mlajšim učiteljem.

Kaj pa pri Slovencih? Pri nas je 80 šol z 297 šolskimi razredi potisnjenih na najslabšo plačo tretjega plačilnega razreda! Vsak tretji slovenski učitelj, skupaj 32 odstotkov, je takorekoč prisiljen službovati za tako slabo plačo, kakor če bi se bil kaj pregrešil in bi bil za kazen tako slabo plačan! To je vnebovpijoča krivica, ki hi se morala kar najprej odpraviti.

Poziv slovenskemu učitelstvu in napredni javnosti.

Kot žrtev neznosnih razmer je padel učitelj Cvetko Trafenik. Ni padel kot slabotnež, ki si ne upa živeti, temveč kot junak. Naše rane se zacelijo, pozabili bomo gorje, ne smemo pa pustiti, da vtone Trafenikov spomin. Pokopali so ga v naši odsotnosti in brez našega vedenja kot — zločinca, in ravno to nas je napotilo, da pokažemo svetu, da ni bil Trafenik zločinec, ampak človek mnogo boljši od onih, ki ga obsojajo. Postaviti mu hočemo v Kostrivnici na pokopališču spomenik ki naj leta in leta priča, kako so živeli in umirali učitelji v začetku XX. stoletja, pa tudi priča o posmrtni zvestobi njegovih tovarišev in napredne javnosti. Zato se tem potom obračamo na vse, ki jih je pretresla smrt mladostnega učitelja-trpina, da nam priskočijo s prispevki na pomoč.

Izkaz darov priobčimo v naprednih listih.

Prispevke je pošiljati na naslov: **Simon Sekirnik nadučitelj v Gaberju pri Rogatcu**; pojasnila pa daje **Miloš Verk, učitelj v Sv. Križu, tik Rogaške Slatine.**

Cerkev in politika.

Škof Bonomelli v Kremoni je napisal devetdeset strani obsežajočo brošuro pod naslovom »Cerkev«, kakor smo to omenili že v zadnji številki. Ta brošura je v vseh cerkvenih in političnih krogih Italije zbudila izredno veliko senzacijo. Škof Bonomelli, ki mu je danes osemdeset let, je že znan zaradi svojega italijanskega nacionalnega mišljenja in svojega prizadevanja v svrhu cerkvenih in socialnih reform. Dobil je zaradi tega od Vatikana že več ukorov. V omenjeni brošuri se bavi z razmerjem med Italijo in Vatikanom, z razmerjem med domovino in cerkvijo in z razmerjem med vero in politikom.

Pravi, da je cerkev sicer božjega izvora, ali, po dolgem svojem potu preneseno med ljudi, jo pokrivata tudi človeški prah in umazanost. Zato pa se onega, kar je v njej božjega, ne sme zamenjavati z onim, kar so dodale človeške roke. Nihče ne more trditi, da bi bili zato, ker je cerkev sveta, sveti tudi papeži, škofje in drugi duhovniki. Nikdar niso pogrešili oni, ki so izvrševali svojo sveto pravico, opominjajoč cerkvene pastirje na njihove dolžnosti, kakor n. pr. Katarina Sienska in Girolamo Savonarola, kateri poslednji je moral pretrpeti mučeniško smrt na gromadi. Zastopniki cerkve bi se morali spominjati, da niso nič drugega, nego skromni zastopniki Kristovi. Papeževa nezmotljivost ne sme imeti nič skupnega s politikom, v katere področju so izpostavljeni zmotam in slabostim. Glavna namera te knjige pa je: pomirjenje med cerkvijo in državo.

Kako veljavno se dajajo ta izvajanja kremonskega škofa aplicirati tudi na naše slovenske razmere! Škof Bonomelli je prepričan, da bi bilo pomirjenje med cerkvijo in državo le na korist — obema! Prepričan je, da je zamenjavanje koristi vere in politike le na škodo — prve. Istotako smo prepričani mi, da je pri nas indentificiranje koristi kake politične stranke s koristmi vere in cerkve le na neizmerno škodo za resnično versko čustvovanje. Tudi najhropneje zmagoslavje ne odpravlja pri nas dejstva, da se spajanje vere s politiko sicer res silno debeli — stranka, da se pa s tem zastruplja razmerje med enim delom naroda in zastopniki cerkve, kar gotovo ne more biti na korist tej poslednji. Zamera gor, zamera dol: naše uverjenje je, da govori kremonski škof prav, ko pravi, da naj ne bo cerkev, ki je božjega izvora in ki bodi zato sveta in vzvišena, v odvisnosti od politike, ki je, pa naj se reče, kar hoče, in naj jo izvršuje, kdor hoče, vendarle delo človeškega uma, torej izpostavljeno — zmotam!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz vodstva Zaveze.

S IV. vodstvene seje upravne dobe 1912/13 (13. februarja 1913).

1. Koncem lanskega leta je bila razposlana okrožnica »Društveni izkaz naročnikov Zavezinih listov« vsem Zaveznim učiteljskim društvom.

2. Moravska učiteljska Zveza je izdala »Zbrane spise Komenskega«. Nas je naprosila, da bi preskrbeli v vseh slovenskih naprednih listih vabilo na naročbo te knjige. Prošnji se je že ugodilo.

3. Vsem predsednikom naših učiteljskih društev se je odposlala okrožnica za stran zglastitve pevcev — učiteljev k »Pevskemu zboru učiteljske Zaveze«, ki naj bi se osnoval po vzoru moškega pevskega zbora moravskih učiteljev.

4. »Spomenica o preganjanju kranjskega naprednega učiteljstva« je že izgotovljena. Sestavitelju se je izročil ves izbrani material, ki ga je imela Zaveza.

5. Določijo se cene inseratov »Učit. tiskarne« v Zavezinih listih.

6. Razpravljajo se o sestavi novih deželni učiteljskih Zvezah, katere zahteva nova Zavezina pravila.

7. Odbornik »Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji«, učitelj Adolf Šustr iz Chrudima, prosi, da bi se mu posodili proti primerni odškodnini klišiji od mladinskih spisov: »Dane« (A. Rape) in »Turki pred sv. Tilnom« (J. Slapšak). Ti dve povesti predstavlja v češčino. Sklene se, da dobi vse klišije brezplačno, toda proti vrnitvi.

8. Akademsko društvo »Triglav« se zahvaljuje za brezplačno pčšljanje Zavezinih listov in se priporoča za nje še v prihodnje.

9. Z merodajnimi faktorji se ugotovi, da izhajata odslej »Zvonček« in »Popotnik« natanko ob določenem času.

10. Predsednik »Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji« se sporoči, da je vzel upravni odbor naše »Zaveze« z veseljem in z velikim navdušenjem na znanje, da namerava imeti »Zveza« svojo odborovo sejo v Ljubljani ob naših slavnostnih dneh.

11. Na dopis iste »Zveze« se odgovori, da pri novembski odborovi seji nismo mogli biti navzoči, ker bi za toliko dni ne bilo mogoče dobiti dopusta in ker so s tako udeležbo spojeni precejšnji stroški, katerih pa naša »Zaveza« doslej še ne more utrpeti. Iz istih vzrokov se tudi ne bi mogli udeležiti odborove seje, ki je bila istotako določena na Dunaju, meseca januarja t. l.

12. Poskrbi se, da se dobi na merodajnem mestu po poslancih izkaz o koroških učiteljih, ki so izprašani iz slovenščine; zakaj slovenščine zmogni učitelji se predstavljajo v najbolj nemške kraje, na koroška slovenska tla pa pošilja vlada učiteljevat trde Nemce.

13. Nekemu državnemu poslancu se na njegovo prošnjo odpošljejo obširni podatki o vsem učiteljstvu na Slovenskem, ker jih bo rabil pri razpravi v parlamentu, kadar pride na razgovor znani § 55.

14. Za koncert, ki se vrši ob priliki 25letnice »Zaveze«, so se razposlala vsem Zavezinim društvom okrožnice in prijavnice.

15. Članek »Vzroki za deficit učiteljskih listov« se je odposlal v ponatis vsem slovenskim naprednim listom.

16. Na vabilo »Društva inženirjev v Ljubljani« se sklene, da se udeleži naša »Zaveza« po dveh zastopnikih skupnega posvetovanja o prenosni dosedanjih srednjih šol v enotne zavode, ki bi absolutno poleg humanistične vzgoje podali tudi zadostno izobrazbo v naravoslovnih in drugih za življenje prepotrebni vedah.

17. Z ozirom na dr. J. Pregljevo povest »Pogubljeni in oti« v koledarju »Družbe sv. Mohorja«, se sklene, da se v svrhu natančne informacije obvesti vse naše učiteljstvo na ta način, da se dobesedno in brez komentarja ponatisne v 8. štef. »Učit. Tovarisa«: 1. naš tozadevni protest, 2. odgovor družbenega odbora in 3. naša »Izjava«, glede katere zahtevamo, da jo prinese prihodnji družbeni koledar.

18. Vodstvu sta bila poslana dva rokopisa s prošnjo, da izideta v »Mladinski knjižnici«. Ker moramo z izdajo novih zvezkov malo počakati, da se razprodajo dosedaj izšli zvezki, se tej prošnji za sedaj ne more ugoditi.

19. Ob sprejemu deputacij Slovanških učiteljev v naših jubilejnih dneh bo precej izrednih stroškov, katerih pa Zavezina blagajna ne bo vzmogla. Zato se sklene, da se prosi za podporo nekatere denarne zavode in občinski zastop mesta Ljubljane. Vsa Zavezina društva pa naj prispevajo v ta namen najmanj po 10 K. To vsoto naj odpošljejo društva takoj, ali pa naj obveste vodstvo Zaveze vsaj do 15. aprila t. l., kdaj nameravajo nakazati določeni prispevek.

20. Deželne učiteljske zveze naj se ustanove najkasneje do našega letošnjega jubileja. Vsakemu našemu učiteljskemu društvu, ki je pri tem tangirano, se odpošljejo nova pravila naše »Zaveze« in pravila obeh že obstoječih deželni učiteljskih Zvez.

Kranjsko.

Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani priredi svoj II. letošnji poučno-zabavni večer v soboto, dne 29. marca ob polu 8. zvečer v Narodnem domu, pritičje desno. — Predava tov. Fr. Črnaogoj: § 24. drž. šolskega zakona. K temu večeru svoje člane najvljudneje vabi odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za Celjski okraj je zborovalo 6. t. m. v Sokolskem domu. Zborovanja se je udeležil tudi g. nadzornik J. Supanek. Poleg jako lepega števila članov (48) sta bila navzoča gosta tt. Stritar in Žgajnar. — V prelepih besedah se je sponinjal predsednik nedavno umrlega t. Fischerja. — Iz obilice društvenih zadev navajamo sledeče: Nanovo sta pristopila kot člana tt. Milica Fischerjeva in M. Wudlerjeva. Število zadnjih omenjenih neplačujočih udov se je znatno skrčilo. — »Popotnik« prihaja v naš okraj v 29. »Tovariš« v 36 izvodih. Je nekaj šol, ki niso naročene ne na eno, ne na drugo naše glasilo; jih je pa tudi nekaj, na katerih so vsi tt. naročniki »Tovariša«. — Vabilu Šaleškega učit. društva se odzovemo s tem, da priredimo 1. junija izlet v Topolšico. — Glasom dež. zak. iz 1870. l. § 5, je učiteljem dovoljeno poučevati le v prvih štiri letih. — Došlo je vprašanje: »Ali se ne bodete zganili zaradi regulacije plač?« Stališče, ki ga zavzemajmo v omenjeni zadevi, je bilo že nekočkrat precizirano.

— G. nadzornik je umestno pojasnjeval, da nam od dežele ni ničesar pričakovati, temveč obrnimo na se pozornost države. Tov. predsednik je ponosno poudaril: »Ni nam treba vedoma delati v propast šole. V današnjih razmerah slabi učiteljstvo, da se ne zaveda, kdaj in kako in z njim naravno tudi šola.« — Resolucija, ki je bila sprejeta v tej zadevi, je navedena spodaj. — Tov. Černe je podal informativno poročilo o delovanju »Zadruga«, t. Brinar je pojasnil ravnanje pri nakupovanju pri »Zadrugi« dobaviteljih. — Tov. Petriček je v poezijepolnih besedah podal sliko zvezdnatega neba. Najvažnejši poedinci in skupine nadnamcev so dobili v poslušalcih odkrite simpatije. — P. Sevnik nas je seznanil s telovadbo na glavnih orodjih po sokolskem sestavu. — Naslednje zborovanje je 1. majnika. — **Resolucija**, sprejeta na zborovanju Celjskega učiteljskega društva, dne 6. sušca 1913, se glasi: »Lehrerbund naj po zastopnikih Verbanda in Zveze v kratkem zopet stori korake pri c. kr. deželni vladi, da čimprej izposluje sklicanje štajerskega deželnega zbora ter da se koj v začetku zasedanja stavi na dnevni red regulacija naših plač kot nujna zadeva. Pri tej priliki naj se c. kr. vlada opozori na nevarnost katastrofalne posledice, ki bi jih nadaljno zavlačevanje našega krušnega vprašanja imelo za usodo mnogih učiteljskih oseb, oziroma, učiteljskih familij. Zveza slovenskega in nemškega učiteljstva cele državne polovice pa naj stori korake pri c. kr. osrednji vladi na Dunaju, da se pospeši izvršbo finančnega načrta in z njim saniranje dež. financ. — Učiteljska beda naj se ne obeša v javnosti na veliki zvon; posebno pa protestiramo, da bi se naše krušno vprašanje presojalo s stališča političnega strankarstva in spravljalo v zavisnost s polit. strankami.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo ne zboruje zaradi neke zapreke dne 6. aprila t. l. na Gorici, kakor je bilo namenjeno, nego se vrši zborovanje tega društva dne 1. majnika t. l. ob 10. uri dop. v Gornjem gradu. Vzpored se objavi pravočasno. Zdrave in vesele velikonočne praznike in vstajenje k boljši bodočnosti želi vsem Ivan Kelc, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Novi Akordi. V dvanajsto leto svojega obstanka stopajo Novi Akordi z nedavno izšlo številko. Da njihovo delo visoko cenimo, smo dokazali že večkrat, ko smo na tem mestu priobčili priporočila, ki jih Novi Akordi v polni meri zaslužijo. Vseslovensko glasbeno življenje je ob njihovem rojstvu krenilo na drugi, že zdavnaj prej potrebn tiri, in dasi je list imel koj v začetku neprijatelj, se je svobodno razvijal in obelodanil toliko skladb, ki bi brez Novih Akordov zamenjale čakale objave najmanj 30 let. Še večjega pomena je književna priloga Novih Akordov, ki hvali po zaslugi in neusmiljeno biča, kar je gnilega in škodljivega razvoju slovenske glasbe. Tako lahko brez pretiravanja trdimo, da so Novi Akordi list, kakršnih drugi narodi nimajo. Priporočamo jih in jim želimo pri občinstvu več uvaževanja! Sotrudnikom Novih Akordov se je v zadnji številki vredno pridružil Emil Hochreiter s klavirsko točko »Valse nobles I.« Adamič podaja v vsakem oziru zanimiv dvospev »Poj, petelin, zoro mi naznanj«, ki mu je besedilo vzeto iz Golarjevega »Bosanskega perivoja«. Starokopitni pevovodje se bodo ustrašili Ravnikovega mešanega zbora »Ženjica«, kdor se ne prilagodi pevcem in občinstvu, ga bo izvajal, če je prav težak. Nazadnje srečamo še Pavčiča s samospevom »Padale so cvetne sanje«. Pavčič zna izbirati tekste in jih prikupljivo uglasbiti. Omenjeni samospev je ubran na mehke, nežne strune in ugaja zaradi blesteče klavirske spremljave. Književna priloga ima mnogo raznovrstnih poročil, kritik, polemiko med Sattnerjem in Krekom ter novice iz glasbenega sveta. —ec.

Slovensko deželno gledališče so morali dne 11. t. m. zvečer zapreti, ker je k predstavi prišlo komaj 20 oseb. Je to znamenje časa? — Dne 16. t. m. je gostovala v Kalmanovi opereti »Jesenski manever« subreta osječkega gledališča Grossova (Marosi) z lepim uspehom. —ec

Popotnik objavlja v 3. letošnji številki to-le vsebino: 1. Dr. Iv. Lah: J. J. Rousseau kot človek in pedagog (konec). 2. J. Černy — K. Přibil: Narodna pedagogika (dalje). 3. G. Kerschensteiner — Pav. Fleré: Šolstvo v Münchnu. 4. Anton Kosi: Učiteljeva priljubljenost pri šolski mladini. 5. † Janez Koprivnik. 6. Književno poročilo: Ocene. Novosti. 7. Razgled: Pedagoški paberki. — Šolska higijena. — Skrb za obrambo mladine. — Šolske in učiteljske vesti. — Inostransko šolstvo. — Prosvetna kronika. — Razne vesti. — Mala poročila.

Politiški pregled.

* **Koliko se je leta 1911 v Avstriji plačalo osebno dohodninskega davka.** Osebno dohodninski davek je moralo plačati leta 1911 v Avstriji 4.235.701 oseb, 14,9 odstotkov vsega prebivalstva. Dohodki vseh teh oseb so bili proračunani s 5382 milijoni kron, okroglo 400 milijonov več kakor leta 1910. Plačal se je osebno dohodninski davek v znesku 93.200.000 kron in se je za 7.700.000 K povečal. Na Kranjskem se je plačalo 740.000, na Štajerskem 3.970.000, na Koroškem 820.000, v Trstu 2.180.000, v Istri 470.000, na Goriškem 360.000 in v Dalmaciji 450.000 K dohodninskega davka.

* **Užitninski davek** je prinesel državi 1911. leta 423.900.000 K, 30.600.000 kron več kakor leta 1910. Žganje je dalo 106.600.000 K, špiritove drože 760.000, nadzorna pristojbina za denaturiranje špirta 1.100.000, pivo 87.800.000, sladkor 159.900.000, petrolej 26.100.000, vino 13.500.000, meso 18.000.000, drugi predmeti 1.700.000, užitninski zakupi 5 milijonov 900.000, dohodarstvene vaščine 2 milijona 400.000 kron.

* **Značilna prepoved predavanja.** Urednik sofijskega lista »Bolgarija« je nameraval v Pragi prirediti predavanje o razmerah na Balkanu. Policija je pa predavanje prepovedala z utemeljitvijo, da bolgarščina v Avstriji ni v »deželi navaden jezik«. V Trstu se je pa prav iste dni vršil — albanski kongres, ki ga vlada ne le ni prepovedala, marveč ga celo sama aranžirala in na vse mogoče načine podpirala. Malo več — vsj navidezne — obzirnosti bi gotovi krogi nasproti slovenskemu delu državljanov, pač le morali imeti.

* **Prusko nasilstvo proti Poljakom.** Pruska zbornica je 11. marca 1912 obravnavala proračun naseljevalne komisije, ki na zahodnem Pruskem in v Poznanju goni Poljake z njih rodne grude in naseljuje Nemce na uplenjeno poljsko zemljo. V zvezi s proračunom je zbornica otvorila glavno razpravo o novi nasilnosti pruske vlade proti Poljakom, ki zahteva 230 milijonov mark za ojačenje »nemštva« na zahodnem Pruskem in na Poznanjskem. Poljedelski minister je naglašal, da se mora ponemčevanje poljske zemlje nadaljevati. Konservativci so izjavili po svojem govorniku, da dovoljujejo zahtevano vsoto, govornik centra je izjavil, da odklanja njegova stranka predlogo, ki ne odgovarja pravici in ustavi. Svobodni konservativci in narodni liberalci so tudi izjavili, da se s predlogo strinjajo. Proračun je zbornica na to sprejela in novo nasilno postavbo nakazala proračunski komisiji.

* **Ustanovitev mladočeške stranke na Moravskem.** Dne 17. t. m. se je v Brnu vršil ustanovni šod mladočeške stranke za Moravsko. Novoustanovljena stranka bo obrnila svojo ost v prvi vrsti proti napredni ljudski stranki, ki jo vodi dr. Stranjsky. Stranka se namerava udeležiti že prihodnjih deželnozborskih volitev.

Srednješolski vestnik.

** **Učiteljske v Kastvu.** Gradnja ponosne stavbe novega c. kr. učiteljskega v Kastvu v režiji goriške stavbene tvrdke Žnidarčič i. dr. se je zopet pričela. Dela je ogromnega, ker bo stavba velikanska, a za prostor morajo vsako ped izstreljevati, ker je ves hrib živa skala. Vendar je nade, da bo letos delo dobro napredovalo. Stajbno vodstvo se trudi na vse možne načine: samo da ne bi drugi metali polen pred noge, pa bi bilo vse dobro.

** **16leten gimnazijec pred naučnim ministrom.** Te dni je prosil za avdienco pri naučnem ministru Hussarku 16letni gimnazijec Simon Weich iz Horodenke. Prišel je kot pooblaščenec svojih tovarišev na horodenški gimnaziji, da se pritoži čez neznosne razmere v zavodu in zahteva, da se zavod kratkoma zapre. Minister je mladeniča sprejel in smehljaše poslušal njegova logična in odločna izvajanja; zapisoval si je celo važnejše stvari. Weich je živo opisal težave in bridkosti učencev in se ogorčeno izrazil o krivičnih dvojkah, ki so mu preprečile napredovanje v 4. razred. Na ministrova vprašanja je Weich odgovarjal točno in brez strahu. Minister ga je končno odpustil z besedami: »Škoda bi bilo, če bi prekinili nauke. Pridno se učite, iz vas bo enkrat gotovo še kaj.«

Kranjske vesti.

—r— **Zborovanja v Ljubljani** so se vršila v sredo in četrtek. V sredo je zborovalo Ljubljansko učiteljsko društvo, v četrtek pa so zborovala društva: Narodna šola, Vdovsko učiteljsko društvo, Dru-